

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

કાયદાકીય પ્રતિનિધિઓ દ્વારા દેસ રાજ (મૃત) અને અન્ય

વી.

ભારતમુમ સંઘ અને અન્ય

ઓક્ટોબર ૧, ૨૦૦૪

[શિવરાજ વી. પાટીલ અને બી. એન. શ્રીકૃષ્ણા, ન્યાયમૂર્તિઓ]

જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪; કલમ ૪, ૧૮ અને ૨૮/ભારતનું
બંધારણ, ૧૯૫૦; અનુચ્છેદ ૧૪૨:

જાહેરનામું – કૃષિ જમીનોનું સંપાદન – એવોર્ડ – વળતર – સંદર્ભ –
સંદર્ભ કોર્ટ/હાઈકોર્ટ દ્વારા વળતરમાં વધારો/વધુ વધારો કરવામાં આવ્યો –
વર્તમાન અપીલકર્તાઓ સિવાય તમામ દ્વારા અપીલ દાખલ કરવી – સુપ્રીમ કોર્ટે

વળતર ફરીથી નક્કી કરવા માટે કેસને હાઈકોર્ટમાં મોકલી દીધો – અન્યની સમક્ષ વળતરની રકમનો દાવો કરતી વર્તમાન અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી પુનર્વિલોકન અરજી – હાઈકોર્ટ દ્વારા બરતરફ કરવામાં આવી – અપીલ પર, ઠેરવવામાં આવ્યું કે, અપીલકર્તાઓએ હાઈકોર્ટના અગાઉના આદેશને પડકાર્યો ન હતો કે તેઓએ સમયસર વળતરમાં વધારો કરવા માટે અરજી દાખલ કરી ન હતી – કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માંગવામાં આવ્યો હોવાથી, વળતરના ઊંચા દર માટે કલમ ૨૮-એ નો લાભ મળવાપાત્ર નથી – ઉઠાવવામાં આવેલા આધારો આદેશમાં ફેરફાર કરવા માટે પૂરતા ન હતા – હાઈકોર્ટે અરજીઓને યોગ્ય રીતે ફગાવી દીધી – સુપ્રીમ કોર્ટ માટે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો નથી.

જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલા જાહેરનામા અનુસાર, પ્રતિવાદીઓએ અપીલકર્તાઓની કૃષિ જમીન હસ્તગત કરી હતી. આ રીતે હસ્તગત કરેલી જમીનના સંદર્ભમાં ચોક્કસ દરે વળતર નક્કી કરવા માટે એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો હતો. નારાજ, અપીલકર્તાઓ અને અન્યોએ સંદર્ભ માંગ્યો હતો. સંદર્ભ કોર્ટે વળતરના દરમાં વધારો કર્યો હતો. અપીલ પર, હાઈકોર્ટે વળતર દરમાં વધુ વધારો કર્યો હતો. તેનાથી નારાજ તમામ અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓ/દાવેદારો પરંતુ વર્તમાન અપીલકર્તાઓ/દાવેદારોએ આ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી. કોર્ટે વળતરની રકમના પુનઃનિર્ધારણ માટે આ કેસને

હાઈકોર્ટમાં મોકલી દીધો હતો. હાઈકોર્ટે વળતરના દરમાં વધારો કર્યો હતો. જો કે, હાજર અપીલકર્તાઓએ વળતરના દરમાં વધારો કરવાના હાઈકોર્ટના અગાઉના આદેશને પડકારતી સમીક્ષા અરજી મોડેથી દાખલ કરી હતી, જેને હાઈકોર્ટ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી. તેથી વર્તમાન અપીલો.

અપીલકર્તાઓ માટે એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે અન્ય સંબંધિત કેસોમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્દેશો અનુસાર હાઈકોર્ટ દ્વારા પુનઃનિર્ધારણ પર વળતરની રકમમાં નોંધપાત્ર વધારો કરવામાં આવ્યો હોવાથી, તેમને સમાન લાભ મળવો જોઈએ; અને બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને આ કોર્ટ તેમની તરફેણમાં વળતરની રકમમાં પણ વધારો કરી શકે છે.

અરજીઓ ફગાવી દેતા કોર્ટે

ઠેરવ્યું :૧.૧.વિવાદિત ચુકાદાઓમાં, હાઈકોર્ટે એ હકીકતની નોંધ લીધી છે કે અપીલકર્તાઓએ અપીલમાં હાઈકોર્ટના અગાઉના ચુકાદાને પડકાર્યો ન હતો, જેમ કે અન્ય લોકોએ કર્યું હતું.પરિણામે, તેમના કેસોમાં ચુકાદો અને હુકમનામું અંતિમ બની ગયું.હાઈકોર્ટે એ પણ નોંધ્યું છે કે સમીક્ષા અરજીઓમાં જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૨૮-એ પર આધાર રાખવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, જેમાં તે જ ગામમાં અન્ય રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને

આપવામાં આવેલા વળતરની રકમના પુનઃનિર્ધારણનો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો, જો કે, સુનાવણી દરમિયાન, અપીલકર્તાઓએ અરજી છોડી દીધી હતી.આમ, હાઈકોર્ટે વિવાદિત ચુકાદાઓ દ્વારા અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી સમીક્ષા અરજીઓને ફગાવી દીધી હતી.[૯૩૮-**A-B, C-D-E**]

જોસ એન્ટોનિયો કુઝ ડોસ આર. રોડ્રિગેઝ અને અન્ય વગેરે વિરુદ્ધ જમીન સંપાદન કલેક્ટર અને અન્ય, જે. ટી. (૧૯૯૬) ૧૦ એસ. સી. ૫૭૩, નો સંદર્ભ કરવામાં આવ્યો છે.

બી. એન. નટરાજન અને અન્યો વગેરે વિરુદ્ધ મૈસૂર રાજ્ય અને અન્યો વગેરે, એ. આઈ. આર. (૧૯૬૬) એસ. સી. ૧૯૪૨; મેસર્સ શેનોય એન્ડ કંપની, બેંગ્લોર અને અન્યો વિરુદ્ધ વાણિજ્યિક કર અધિકારી, સર્કલ II, બેંગ્લોર અને અન્યો, એ. આઈ. આર. (૧૯૮૫) એસ. સી. ૬૨૧; રામચંદ અને અન્યો વિરુદ્ધ ભારત સરકાર અને અન્યો, જે. ટી. (૧૯૯૩) ૫ એસ. સી. ૪૬૫; યુનિયન કાર્બાઈડ કોર્પોરેશન વગેરે વગેરે વિરુદ્ધ ભારત સંઘ વગેરે વગેરે, એ. આઈ. આર. (૧૯૯૨) એસ. સી. ૨૪૮ અને બિહાર રાજ્ય આવાસ બોર્ડ, બિહાર રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ બાન બિહારી મહતો અને અન્યો, એ. આઈ. આર. (૧૯૮૮)) એસ. સી. ૨૧૩૪, વિશિષ્ટ.

૧.૨.અપીલકર્તાઓએ નિયત સમયની અંદર અરજીઓ ન કરી હોવાથી, ચુકાદાઓમાં નોંધાયેલા આધાર પર તેમના દાવાને દબાવ્યો ન હતો.વધુમાં, કાયદાની કલમ ૨૮-એનો લાભ માત્ર એવા પક્ષકારોને જ મળે છે જેમણે વળતર વધારવા માટે કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માંગ્યો ન હતો અને ત્યારબાદ સંદર્ભ કોર્ટ/ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ચુકાદાને પડકાર્યો ન હતો.આથી, અપીલકર્તાઓ કાયદાની કલમ ૨૮-એની જોગવાઈઓને અમલમાં મૂકીને વધેલા વળતરનો દાવો કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં. [૯૪૦-**A-B-C**]

અનુસૂચિત જાતિ સહકારી જમીન માલિકી સોસાયટી લિમિટેડ, ભટિંડા વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યો, (૧૯૯૧) ૧ એસ. સી. સી. ૧૭૪ પર આધાર રાખ્યો હતો.

૧.૩.સમીક્ષા અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલા આધારો એવા આધારો ન હોવાથી કે જે ચુકાદાની સમીક્ષા કરવા અથવા તેમાં ફેરફાર કરવા માટે સ્વીકારી શકાય, હાઈકોર્ટ તેમની સમીક્ષા અરજીઓને ફગાવી દેવાનું યોગ્ય હતું.વધુમાં, આ કેસો ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪૨ હેઠળ આ કોર્ટ દ્વારા સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે યોગ્ય નથી.[૯૪૧-ઈ-એફ-જી]

દીવાની અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર : દીવાની અપીલ નંબર ૫૦૨૫/૧૯૯૯.

આર. એફ. એ. નંબર ૧૩૦/૧૯૭૫ માં આર. એ. નંબર ૪૪/૮૯ માં દિલ્લી હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૨.૧૦.૯૭ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

સાથે

સી એ નંબર ૫૦૨૬/૧૯૯૯.

અપીલકર્તાઓ માટે મેસર્સ મિત્તર એન્ડ મિત્તર કંપની માટે એલ. સી. એચી.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ શિવરાજ વી. પાટિલે આપ્યો હતો:

આ અપીલકર્તાઓની જમીન સહિત કેટલીક કૃષિ જમીનોનું સંપાદન જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૯૮૪ (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') ની કલમ ૪ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી અધિસૂચના તારીખ ૨૩/૧/૧૯૬૫ અનુસાર કરવામાં આવ્યું હતું.માર્ચ, ૧૯૬૯માં વીઘા દીઠ ૨૦૦૦ રૂપિયાનું વળતર નક્કી કરીને એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો હતો.અપીલકર્તાઓ અને અન્ય દાવેદારો, આ રીતે

આપવામાં આવેલા વળતરની રકમથી સંતુષ્ટ ન હતા, તેમણે કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માંગ્યો હતો. વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશ એટલે કે સંદર્ભ કોર્ટે વીઘા દીઠ રૂ.૨૦૦૦ રૂપિયાનું વળતર રૂ.૨૦૦૦ રૂપિયાથી વધારી દીધું હતું. અપીલકર્તાઓ અને અન્ય ચાર દાવેદારોએ વળતરની રકમમાં વધુ વધારો કરવા માટે હાઈકોર્ટમાં અપીલ કરી હતી. હાઈકોર્ટે ૧૧/૧૦/૧૯૮૪ પર સામાન્ય ચુકાદા દ્વારા આ અપીલકર્તાઓની બે અપીલ સહિત છ અપીલોનો નિકાલ કર્યો હતો, જેમાં વીઘા દીઠ રૂ.૪૦૦૦ રૂપિયા વળતર નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. જો હાઈકોર્ટના ઉપરોક્ત ચુકાદાથી વ્યથિત હોય તો આ અપીલકર્તાઓએ આ મામલાને આગળ વધાર્યો ન હતો. જો કે, પ્રતાપ સિંહ અને અન્ય, હાઈકોર્ટ સમક્ષની છ અપીલમાંથી એકમાં અપીલકર્તાઓએ હાઈકોર્ટના ઉપરોક્ત ચુકાદાથી વ્યથિત થઈને આ કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો હતો. આ કોર્ટે તેમના સિવિલ અપીલ નંબર ૪૦૯૯/૮૮ ને ૨૨/૧૧/૧૯૮૮ ના આદેશ દ્વારા મંજૂરી આપી હતી અને વળતરની રકમ ફરીથી નક્કી કરવા માટે અમુક અવલોકનો સાથે કેસને હાઈકોર્ટમાં મોકલી દીધો હતો. અપીલકર્તાઓએ લાંબા સમય પછી હાઈકોર્ટ સમક્ષ સમીક્ષા અરજીઓ દાખલ કરી હતી જેમાં એ આધાર પર હાઈકોર્ટના તારીખ ૧ના ચુકાદાની સમીક્ષા કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી કે પ્રતાપ સિંહ અને અન્ય જેમની જમીન પણ તે જ જાહેરનામા હેઠળ હસ્તગત કરવામાં આવી હતી અને જેમને તે જ રીતે મૂકવામાં આવી હતી, તેમને વૈધાનિક લાભો સાથે હસ્તગત કરેલી જમીન માટે વળતરનો ઊંચો દર મળ્યો હતો, તેથી અપીલકર્તાઓ પણ

વળતરની વધુ રકમ માટે હકદાર હતા; કાયદાની કલમ ૨૮-એ હેઠળ, અપીલકર્તાઓ પણ તે જ દરે વળતરની રકમ માટે હકદાર હતા જે પ્રતાપ સિંહ અને અન્યને આપવામાં આવી હતી. હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ૨૨/૧૦/૧૯૯૭ ના વિવાદિત ચુકાદાઓ દ્વારા સમીક્ષા અરજીઓને ફગાવી દીધી હતી. તેથી, આ અપીલ.

અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે વિનંતી કરી હતી કે જ્યારે આ કોર્ટે ઉચ્ચ ન્યાયાલયના સામાન્ય ચુકાદા હેઠળ આવતા કેસોમાંથી એક એટલે કે પ્રતાપ સિંહ અને અન્યોના કેસને ૨૯ કર્યો હોય અને કેસના રિમાન્ડ પછી વળતરની રકમમાં નોંધપાત્ર વધારો કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે તે જ લાભ અપીલકર્તાઓને મળવો જોઈતો હતો; કાયદાની કલમ ૨૮-એની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને અને કાયદાકીય હેતુને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રતાપ સિંહ અને અન્યોના કેસમાં નિર્ધારિત વધેલા વળતરનો લાભ આ અપીલકર્તાઓને પણ મળવો જોઈતો હતો અને કલમ ૧૪૨ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી આ કોર્ટ આ અપીલકર્તાઓને પણ મળવી જોઈતી હતી. ભારતનું બંધારણ તમામ બાબતોમાં સમાન સ્થાન ધરાવતા લોકોના વળતરને સરખું કરવા માટે, પ્રતાપ સિંહ અને અન્યના કેસમાં નક્કી કરાયેલ વળતરની રકમમાં ૪૦૦૦૦ રૂપિયાની વૃદ્ધિ કરી શકે છે. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં તેમણે થોડા નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો.

નોટિસ આપવામાં આવી હોવા છતાં, કોઈએ પણ પ્રતિવાદીઓનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું ન હતું.

અમે અપીલકર્તાઓ માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો પર વિચાર કર્યો છે. જે હકીકતો વિવાદમાં નથી તે નીચે મુજબ છે:

આ બે અપીલકર્તાઓ અને અન્ય ચાર લોકો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી પ્રથમ અપીલોનો નિકાલ હાઈકોર્ટ દ્વારા ૧૧/૧૦/૧૯૮૪ ના સામાન્ય ચુકાદા દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. આ બંને અપીલકર્તાઓએ હાઈકોર્ટના ઉપરોક્ત ચુકાદાને આગળ પડકાર્યો ન હતો. પ્રતાપ સિંહ અને અન્ય, જેઓ હાઈકોર્ટના ઉપરોક્ત ચુકાદામાં અપીલકર્તા પણ હતા, તેમણે આ કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો હતો અને તેમના કહેવા પર, તેમની અપીલને આ કોર્ટ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને કેસને રિમાન્ડ પર લેવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ હાઈકોર્ટે પ્રતાપ સિંહ અને અન્યોના કેસમાં વળતરની રકમમાં વધારો કર્યો છે. આ અપીલકર્તાઓના કેસમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ ૧૧/૧૦/૧૯૮૪ તારીખનો ચુકાદો અંતિમ બની ગયો હતો. લાંબા સમય પછી, અપીલકર્તાઓએ હાઈકોર્ટના તારીખ ૧૧/૧૦/૧૯૮૪ ના ચુકાદાની સમીક્ષાની માંગ કરતી સમીક્ષા અરજીઓ દાખલ કરી. હાઈકોર્ટે વિવાદિત ચુકાદાઓ દ્વારા સમીક્ષા અરજીઓને ફગાવી દીધી હતી.

વિવાદિત ચુકાદાઓમાં, હાઈકોર્ટે એ હકીકતની નોંધ લીધી છે કે અપીલકર્તાઓએ અપીલમાં હાઈકોર્ટના તારીખ ૧૧/૧૦/૧૯૮૪ ના ચુકાદાને પડકાર્યો ન હતો, જેમ કે પ્રતાપ સિંહ અને અન્ય લોકોએ કર્યું હતું.પરિણામે, તેમના કેસોમાં ૧૧/૧૦/૧૯૮૪ તારીખનો ચુકાદો અને હુકમનામું અંતિમ બન્યું.વિવાદિત ચુકાદામાં હાઈકોર્ટે આ રીતે કહ્યું છે:—

"એ નોંધવું યોગ્ય છે કે અહીં અરજદારો, એટલે કે આર. એફ. એ. નંબર ૧૪૩/૭૫ અને ૧૩૦/૭૫ માં અપીલકર્તાઓએ અપીલમાં ૧૧/૧૦/૧૯૮૪ ના ચુકાદાને પડકાર્યો ન હતો, જેમ કે પ્રતાપ સિંહ અને અન્ય લોકોએ કર્યું હતું.પરિણામે, તેમના કેસમાં ૧૧/૧૦/૧૯૮૪ તારીખનો ચુકાદો અને હુકમનામું અંતિમ બન્યું.

હાઈકોર્ટે એ પણ નોંધ્યું છે કે સમીક્ષા અરજીઓમાં તે જ ગામમાં અન્ય રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને આપવામાં આવેલા વળતરની રકમના પુનઃનિર્ધારણનો દાવો કરતી કાયદાની કલમ ૨૮-એ પર નિર્ભરતા મૂકવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, જો કે, સુનાવણી દરમિયાન, અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે જોસ એન્ટોનિયો ફૂઝ ડોસ આર રોડ્રિગેઝ અને અન્ય વગેરે વિરુદ્ધ જમીન સંપાદન કલેક્ટર અને અન્ય, જે. ટી. (૧૯૯૬) ૧૦ એસ. સી. ૫૭૩ કેસમાં આ કોર્ટના ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને તે અરજીને છોડી દીધી હતી.આ દ્રષ્ટિકોણમાં,

હાઈકોર્ટે વિવાદિત ચુકાદાઓ દ્વારા, અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી સમીક્ષા અરજીઓને ફગાવી દીધી હતી.

બી. એન. નટરાજન અને અન્યો વગેરે વિરુદ્ધ મૈસૂર રાજ્ય અને અન્યો વગેરે [એ. આઈ. આર. (૧૯૬૬) એસ. સી. ૧૯૪૨] નો નિર્ણય અપીલકર્તાઓને મદદ કરતો નથી.તે જાહેર સેવાઓમાં નિયુક્ત વ્યક્તિઓની ભરતી અને સેવાની શરતોને નિયંત્રિત કરતા નિયમો બનાવવાની કારોબારીની સત્તા સાથે વ્યવહાર કરતો કેસ હતો-શું કારોબારી પાછલી અસરથી નિયમો ઘડવા માટે હકદાર છે કે કેમ.વધુમાં તે કેસમાં, ફકરા ૨૪ માં, ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪૨ હેઠળ તે અપીલકર્તાઓના કેસને આવરી લેવા માટે ચોક્કસ નિર્દેશો આપવામાં આવ્યા હતા જેમણે તેમની અપીલ પર કાર્યવાહી કરી ન હતી.ચુકાદાનો પરિચ્છેદ ૨૪ વાંચે છે:-

"૨૪.પરિણામે, રાજ્ય અને અન્ય અપીલકર્તાઓ બંનેની અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ચુકાદાને રદ કરવામાં આવે છે.અમે ઉદ્દેશ કરી શકીએ છીએ કે કેટલાક અપીલકર્તાઓએ તેમની અપીલ પર કાર્યવાહી કરી નથી પરંતુ તેમને આ ચુકાદાનો લાભ ન મળવાનું કોઈ કારણ નથી, અને બંધારણની કલમ ૧૪૨ હેઠળ અમારી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, અમે નિર્દેશ

આપીએ છીએ કે સંપૂર્ણ ન્યાય કરવા માટે તેમને અમારા દ્વારા
આપવામાં આવેલા ચુકાદાનો લાભ પણ મળવો જોઈએ.ખર્ચ અંગે કોઈ
ઓર્ડર આપવામાં આવશે નહીં " .

આ કોર્ટ દ્વારા પ્રતાપ સિંહ અને અન્યોના સિવિલ અપીલ નંબર ૪૦૯૯/૮૮ માં
આવો કોઈ નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો ન હતો અને ત્યાં આપવામાં આવેલા
નિર્દેશો માત્ર તેમના સુધી મર્યાદિત હતા.

મેસર્સ શેનોય એન્ડ કંપની, બેંગલોર અને અન્યો વિરુદ્ધ વાણિજ્યિક કર
અધિકારી, સર્કલ II, બેંગલોર અને અન્યો [એ. આઈ. આર. ૧૯૮૫ એસ. સી.
૬૨૧] કેસમાં, આ કોર્ટ વપરાશ, ઉપયોગ અથવા વેચાણ માટે સ્થાનિક
વિસ્તારોમાં માલના પ્રવેશ પર કર્ણાટક કરની માન્યતા સાથે સંબંધિત હતી.તે
એક એવો કેસ હતો જેમાં કાયદાની જોગવાઈઓની માન્યતાને રિટ અરજીઓના
સમૂહ દ્વારા પડકારવામાં આવી હતી અને હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે આ
કાયદાને અમાન્ય ગણાવ્યો હતો.રાજ્ય સરકારે માત્ર એક જ પક્ષ સામે સુપ્રીમ
કોર્ટમાં અપીલ દાખલ કરી હતી અને અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી
હતી.પરિણામે, આ કાયદાનું પુનરુત્થાન થયું હતું અને તે અપીલમાં પક્ષકાર ન
હોવા છતાં તમામ વ્યક્તિઓ માટે બંધનકર્તા હતું.તેથી, આ નિર્ણય પણ
અપીલકર્તાઓના કેસને આગળ વધારતો નથી.

રામચંદ અને અન્યો વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યો [જે. ટી. ૧૯૯૩ (૫) એસ. સી. ૪૬૫] માં આ કોર્ટના નિર્ણયનો પણ અપીલકર્તાઓને કોઈ ફાયદો થયો નથી.તે કિસ્સામાં, કોર્ટ જાહેરાત કર્યા પછી ચુકાદો આપવામાં ૧૫ થી ૨૧ વર્ષના લાંબા વિલંબથી ચિંતિત હતી અને લાંબા વિલંબને ધ્યાનમાં રાખીને વળતરની રકમનો લાભ આપવા માટે કેટલાક નિર્દેશો આપવામાં આવ્યા હતા.

યુનિયન કાર્બાઈડ કોર્પોરેશન વગેરે વિરુદ્ધ ભારત સંઘ વગેરેમાં આ કોર્ટનો નિર્ણય [એ. આઈ. આર. ૧૯૯૨ એસ. સી. ૨૪૮] તે કેસની હકીકતોના સંબંધમાં કલમ ૧૪૨ હેઠળ આ કોર્ટની સત્તા સાથે વ્યવહાર કરે છે.તે નકારી શકાય નહીં કે આ કોર્ટ યોગ્ય કેસોમાં કલમ ૧૪૨ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે છે.અમે એ સમજવામાં નિષ્ફળ રહીએ છીએ કે આ કેસ અપીલકર્તાઓને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કેવી રીતે મદદ કરે છે કે તેમના કેસોમાં, હાઈકોર્ટનો તારીખનો સામાન્ય ચુકાદો અંતિમ બની ગયો હતો અને તે ચુકાદાની અપીલકર્તાઓ દ્વારા માંગવામાં આવી હતી તે રીતે સમીક્ષા કરી શકાતી નથી.આ એવો કેસ નથી જ્યાં કેસની હકીકતો પર લાગુ થતી વૈધાનિક જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને કલમ ૧૪૨ હેઠળની શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકાય.

બિહાર સ્ટેટ હાઉસિંગ બોર્ડ, બિહાર રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ બાન બિહારી મહતો અને અન્યો [એ. આઈ. આર. ૧૯૮૮ એસ. સી. ૨૧૩૪] નો કેસ પણ અપીલકર્તાઓની દલીલને સમર્થન આપતો નથી, જે ચુકાદાના પેરા ૨ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે.તે કેસોની વિચિત્ર હકીકતો અને સંજોગો પર જ અમુક નિર્દેશો આપવામાં આવ્યા હતા અને કાયદાનો કોઈ મુદ્દો નક્કી કરવામાં આવ્યો ન હતો.

અમારા મતે, અપીલકર્તાઓ કાયદાની કલમ ૨૮-એની જોગવાઈઓને લાગુ કરીને વધેલા વળતરનો દાવો કરવા માટે હકદાર નથી. હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન વકીલે નિર્ધારિત સમયની અંદર અરજીઓ ન કરી હોવાથી, વિવાદિત ચુકાદાઓમાં નોંધાયેલા આ આધાર પર અપીલકર્તાઓના દાવાને દબાવ્યો ન હતો.વધુમાં, કલમ ૨૮-એનો લાભ માત્ર તે જ પક્ષોને મળે છે જેમણે વળતર વધારવા માટે કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માંગ્યો ન હતો.આ જોગવાઈ એ વ્યક્તિઓ માટે ઉપલબ્ધ નથી કે જેઓ વળતર વધારવા માટે કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માંગે છે અને સંદર્ભ કોર્ટના ચુકાદા અથવા ત્યારબાદ હાઈકોર્ટના ચુકાદાને પડકારતા નથી.અનુસૂચિત જાતિ સહકારી જમીન માલિકી સોસાયટી લિમિટેડ, ભટિંડા વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યો [(૧૯૯૧) ૧ એસ. સી. સી. ૧૭૪] માં આ કોર્ટના ત્રણ વિદ્વાન ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે આ સંબંધમાં પેરા ૪માં આ રીતે ચુકાદો આપ્યો છે:—

"જ.....કોઈપણ વ્યક્તિ કે જે આ રીતે અપાયેલા ચુકાદાને સ્વીકારતી નથી, તે કલેક્ટરને લેખિત અરજી દ્વારા જરૂરી કરી શકે છે કે આ બાબત કોર્ટના નિર્ધારણ માટે મોકલવામાં આવે, જેના પર કલમ ૧૮ અને ૨૮ની જોગવાઈઓ, જ્યાં સુધી હોઈ શકે ત્યાં સુધી, કલમ ૧૮ હેઠળના સંદર્ભને લાગુ પડે તેવા સંદર્ભને લાગુ થશે.કલમ ૨૮-A ની પેટા-કલમ (૧) ના સાદા વાંચન પર તે સ્પષ્ટ છે કે તે ફક્ત તે જ દાવેદારોને લાગુ પડે છે જેઓ કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ મેળવવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા. કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભમાં કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા વળતરના આધારે કલેક્ટર દ્વારા પુનઃનિર્ધારણ કરવું પડશે અને તે વતી એવોર્ડની તારીખથી ૩૦ દિવસની અંદર કલેક્ટરને અરજી કરવી પડશે.આમ, કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માટે અરજી કરવામાં નિષ્ફળ ગયેલા દાવેદારોને જ પુનઃનિર્ધારણ માટે કલેક્ટરને અરજી કરવાનો આ અધિકાર આપવામાં આવે છે અને અરજદારો જેવા તમામ નહીં કે જેમણે માત્ર કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માંગ્યો હતો પરંતુ સંદર્ભ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા સામે હાઈકોર્ટમાં અપીલ પણ કરી હતી.તેથી, નવી ઉમેરવામાં આવેલી કલમ ૨૮-એ સ્પષ્ટપણે એવા કેસને લાગુ પડતી નથી કે જ્યાં દાવેદારએ કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માંગ્યો હોય અને મેળવ્યો હોય

અને તેણે હાઈકોર્ટમાં અપીલ પણ કરી હોય.આ ઢ્રષ્ટિકોણ, જેને આપણે કલમ ૨૮-A ના સાદા વાંચન પર લઈએ છીએ, તેને મેવા રામ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્યના આ કોર્ટના ચુકાદામાંથી સમર્થન મળે છે.[૧૯૮૬] ૪ એસ. સી. સી. ૧૫૧:[૧૯૮૬] ૩ એસસીઆર ૬૬૦ ".

અનુસૂચિત જાતિ સહકારી જમીન માલિકી સોસાયટી લિમિટેડ, ભટિંડા (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયને પગલે બાબુઆ રામ અને અન્યો વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય અને અન્ય [(૧૯૮૫) ૨ એસ. સી. સી. ૬૮૮] ના કેસમાં આ કોર્ટે પેરા ૩૬માં આ રીતે જણાવ્યું છે:—

"૩૬.આગળનો પ્રશ્ન એ છે કે શું કોઈ રસ ધરાવતી વ્યક્તિ કે જેણે કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માંગ્યો હતો અને મેળવ્યો હતો પરંતુ તે કાં તો અસફળ રહ્યો હતો અને કોઈ અપીલ દાખલ કરી ન હતી અથવા અપીલ કરી હતી પરંતુ અસફળ રહી હતી, જ્યારે અપીલ કોર્ટ દ્વારા કલમ ૫૪ હેઠળ અથવા બંધારણની કલમ ૧૩૨,૧૩૩ અને ૧૩૬ હેઠળ વધુ અપીલ પર વળતર વધારવામાં આવ્યું ત્યારે તે ફરીથી નિર્ધારણનો હક્કદાર હશે.મેવા રામ કેસમાં આ કોર્ટે ફક્ત ૫માં ચુકાદો આપ્યો હતો કે કલમ ૨૮-એ તેમાં નિર્ધારિત શરતોને આધિન

વળતરની રકમ નક્કી કરવાની જોગવાઈ કરે છે.આવા પુનઃનિર્ધારણ માટે, ફોરમ કલેક્ટર છે અને કલમ ૨૬ હેઠળ ચુકાદાની તારીખથી ૩૦ દિવસની અંદર તેમની સમક્ષ અરજી કરવાની હોય છે અને આ અધિકાર તે વ્યક્તિઓ સુધી મર્યાદિત છે જેમણે કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માટે અરજી કરી ન હતી. જો આ શરતો સંતોષાય છે, તો અરજદાર કાયદાની કલમ ૨૮-એ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલા ઉપાયનો લાભ લઈ શક્યો હોત.

એ સાચું છે કે, આ કેસોમાં અપીલકર્તાઓએ કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માંગ્યો હતો; હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી અને હાઈકોર્ટે ૧૧/૧૦/૧૯૮૪ પર ચુકાદો આપ્યા પછી, તેને પડકાર્યો ન હતો.આ કેસોમાં પણ કાયદાની કલમ ૨૮-એ હેઠળ નિર્ધારિત સમયગાળાની મર્યાદામાં અરજીઓ કરવામાં આવી ન હતી.કોઈપણ રીતે, સમીક્ષા અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલા આધારો એવા આધારો ન હતા કે જે હાઈકોર્ટના તારીખ ૧૧/૧૦/૧૯૮૪ ના ચુકાદાની સમીક્ષા કરવા અથવા તેમાં ફેરફાર કરવા માટે સ્વીકારી શકાય.અમારા મતે, હાઈકોર્ટે વિવાદિત ચુકાદાઓમાં જણાવેલા કારણોસર તેમની સમીક્ષા અરજીઓને ફગાવી દેવાનું યોગ્ય હતું.

આમ, મામલાના તમામ પાસાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, વિવાદિત ચુકાદાઓમાં દોષ શોધવો શક્ય નથી.વધુમાં, અમારા મતે, ઉપર જે કહેવામાં આવ્યું છે તેને ધ્યાનમાં રાખીને અને અનુસૂચિત જાતિ સહકારી જમીન માલિકી સોસાયટી લિમિટેડ, ભટિંડા (ઉપરોક્ત) માં જણાવ્યા મુજબ સ્પષ્ટ કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪૨ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે આ યોગ્ય કેસ નથી.તેથી, આ અપીલમાં કોઈ યોગ્યતા ન હોવાને કારણે, તેમને બરતરફ કરવામાં આવે છે પરંતુ ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

એસ. કે. એસ

અપીલોને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.